

Сучасні фізики і Боже існування

[Українська – Ukrainian – أوكرايني]

Джафар Шейх Ідріс

Перевод:

EUROPEAN ISLAMIC RESEARCH CENTER (EIRC)

& Мухаммада аль-Гарбі

Проверка: *Андрій Шистеров*

2015 - 1436

IslamHouse.com

﴿ الفيزيائيون المعاصرون والوجود الإلهي ﴾

« باللغة الأوكرانية »

جعفر شيخ إدريس

ترجمة:

المركز الأوروبي للدراسات الإسلامية

& محمد الغري

مراجعة: أندريا شيستروف

2015 - 1436

IslamHouse.com

Сучасні фізики і Боже існування

Нескінченність Матерії

Існування Бога є частиною предмета будь емпіричної науки, природної чи соціальної. Але факти або те, що іноді подається як факти природничих наук, особливо фізики та біології, часто інтерпретуються для підтримки однієї чи іншої точки зору. Ця робота не про фізику, а про співвідношення між фізикою і питанням про існування Бога. Зокрема, в основному, це ісламська раціональна критика того, як сучасні атеїсти намагаються вирішити проблему, створену в рамках теорії Великого Вибуху. Це не має відношення до позитивних доказів існування Творця; це тільки доводить неспроможність аргументів, які використовуються для підтвердження атеїзму.

Один з головних аргументів, наведених в обґрунтування тієї чи іншої форми атеїзму, завжди стверджує, що світ, або його частина, вічні і не мають потреби в творці. Таким чином, деякі грецькі мислителі вважали, що небесні тіла, особливо сонце, вічні. Головний аргумент одного з них, Галена, як каже Аль-Газалі, полягав в тому, що сонце має один і той самий розмір протягом століть і тисячоліть, і це - факт, який показує, що воно не розкладається. Адже якби це було так, то це було б очевидним, а це не так. Аль-Газалі каже, що це слабкий аргумент, тому що:

«По-перше... ми не віримо, що річ не може загинути жодним іншим способом, окрім як через розкладання. Розкладання - тільки один із способів загинути, але не

виключено, що загибель чогось може наступити в той час, коли воно буде ще цілісним. По-друге, навіть якщо ми припустимо неможливість загибелі без розпаду, то звідки нам знати, що існує якийсь розкладання? Дані про спостереження за ним не прийнятні, оскільки їх величини відомі лише приблизно. Отже якщо сонце, яке, як кажуть, має розмір в сто сімдесят разів більше Землі (1), зменшиться хоча б на розмір завбільшки з гору, це не буде очевидним для органів чуття. Так що цілком ймовірно, що розкладання, і, можливо, зменшення на розмір завбільшки з гору або більше, може бути не сприйняте органами чуття... » (аль-Газалі, 126)

Припущення аль-Газалі, що розмір Сонця може зменшуватися, було, як ми зараз бачимо, рідкісним передбаченням того, що наука доведе в майбутньому. Вчені тепер кажуть, що сонце дійсно розпадається, але набагато швидше, ніж припускав аль-Газалі, і що воно, врешті-решт, загине.

Кількість енергії, звільненої від сонця, така, що маса Сонця зменшується в розмірі на 43 млн кілограмів у секунду. Тим не менш, це така мала частка маси Сонця, що зміна ледь помітна...

Наше Сонце, як вважають, існує близько 4,5 мільярда років, і, ймовірно, воно продовжить свою теперішню існування ще протягом 4,5 млрд. Років. (Вілер, 596)

Якщо небесні тіла не вічні, що ж тоді вічно? Речовини, з яких ці тіла зроблені? Але фізики виявили, що вони складаються з молекул. Хіба молекули вічні? Ні, тому що вони складаються з атомів. А як щодо атомів? Вважалося,

що вони нероздільні, і тому незмінні, і що з них створені всі види перехідних форм матеріальних речей. Це здавалося міцним фундаментом, на якому можна було звести сучасний атеїзм.

Наука продовжувала просуватися, і, через свій розвиток, все більше ставила атеїстів в незручне становище. Незабаром було виявлено, що атоми не були непорушними твердими кінцевими вічними складовими матерії, якими їх вважали певний час. Як і все інше, вони також діляться: вони складаються з субатомних частинок, які, в свою чергу, діляться на ще дрібніші складові. Чи є кінець цієї подільності? Ніхто не знає, але навіть якщо б і був, це ніяк не допоможе атеїстам, адже наука не тільки показала, що атоми та їх складові діляться, але і знищила поділ між матерією і енергією. Таким чином, кожен шматочок матерії, нехай і невеликий, є не тільки теоретично, але і практично перехідним в енергію. І навпаки. Кінцевим результатом є те, що більше немає будь-якого фактичного існування, про яке можна було б з упевненістю сказати те, що воно завжди було таким, як зараз, і буде таким вічно.

Цього відкриття мало було вистачити самого по собі, щоб розбити всі надії атеїзму щодо твердження про вічність матерії. Якщо цього не достатньо, то повинно вистачити теорії Великого Вибуху. Саме ця теорія завдала остаточного смертельного удару по твердженню щодо вічності будь-якої частини всесвіту. Чому?

Космологи вважають, що великий вибух являє собою не стільки появу матерії та енергії у вже існуючій порожнечі, скільки створення простору і часу. Всесвіт не був

створений в просторі та часі - простір і час є частиною створеного всесвіту. (Девіс, 123)

Найбільш незрозумілим в теорії великого вибуху є те, що він почався як шматок матерії десь в порожнечі космосу. Під час Великого Вибуху була створена не тільки матерія. Адже простір і час також були створені. Таким чином, якщо час має початок, простір також має початок. (Бослоу, 46.)

На початку не було нічого: ані часу, ані простору, ані зірок, ані планет, ані каміння, ані рослин, ані тварин, ані людей. Все вийшло з порожнечі. (Фрітцц, 3)

Питання про існування Бога, як ми вже говорили, є проблемою будь-якої емпіричної науки. Але вчені - це люди. Вони не можуть не думати про ненаукові життєво важливі наслідки своїх наук. Вони навіть не можуть не мати почуттів щодо цих наслідків.

Ясроу говорить про Ейнштейна:

«Він був збентежений ідеєю всесвіту, який вибухає, тому що це означало, що світ має початок. У листі до Де Сіттера, Ейнштейн писав: "Ця обставина — розширення Всесвіту — дратує мене". Це цікаво. Він використовував емоційний мова для обговорення математичних формул. Я вважаю, що ідея почала дратувати Ейнштейна через її богословські наслідки». (Ясроу, 29)

Гастро цитує подібні реакції інших вчених, як Еддінгтон, який говорив, що «поняття початку набридло йому» (122), і пояснює цю емоційну реакцію тим, що він не "виносить" думки про природне явище, яке не може бути пояснено"

(2) і коментує подібні реакції вчених, кажучи, на що вони вказують:

«... Цікаво бачити демонстрацію реакції наукового розуму - нібито дуже об'єктивного - коли докази, виявлені самою наукою, призводять до конфлікту з засадами віри в нашій професії. Виходить, що вчений поводитьсь так само, як всі ми, коли наші переконання суперечать фактам. Ми дратуємося, робимо вигляд, що конфлікту не існує, або приховуємо його безглуздими відмовками». (Ясру, 15-16.)

Ряд причин

Якщо все — це матерія, час і простір - мали початок, то на думку спадає природне запитання: «Як вони з'явилися?» Коран говорить нам, що якщо людина не вірить у Бога, то не може пояснити становлення чогось, окрім як за допомогою одного з трьох неспроможних пояснень:

- Стверджує, що воно було створено нічим, тобто воно просто з'явилося із нічого.
- Або що воно само себе створило.
- Або що воно було створене чимось, що створило себе саме.

Звертаючись до атеїстів, Коран говорить:

"Чи ж вони просто собі з'явилися із нічого? Чи, може, вони самі — творці? Чи це вони створили небеса і землю? Таж ні, не впевнені вони!"

(Коран 52: 35-36).

Коран не говорить, що араби, яким він адресований, насправді вважали, що речі були створені нічим, або, що вони самі себе створили. Вони, звичайно, не стверджували, що вони були творцями небес і землі. Жодна розсудлива людина не буде цього робити. Коран тільки прояснив для атеїстів абсурдність їх позиції.

Після ретельного вивчення деяких доказів багатьох західних атеїстичних філософів і вчених, я виявив, що вони дійсно потрапляють в ці три неспроможні категорії. Чому саме неспроможні?

Чи було воно створене з нічого?

Припустимо, що ви говорите комусь, що не було нічого, взагалі нічого, в певному регіоні, а потім - ось! З'явилася качка, жива і здорова. Чому він не повірить вам, скільки б ви не запевняли його, що це дійсно так? Не тільки тому, що він знає, що качки не виникають таким чином, як деякі могли б припустити, а й тому, що віра в це порушує найважливіший принцип його раціональності. Таким чином, його ставлення буде однаковим, навіть якщо йому сповістили про річ, про яку він ніколи раніше не чув. Це відбувається тому, що ми вважаємо, що нічого не з'являється з нічого. Ми завжди шукаємо причини, за допомогою яких ми змогли б пояснити виникнення подій в природній, соціальній або психологічній сфері. Саме через цей раціональний принцип можлива наука. Без нього не тільки наша наука, але й наша раціональність, будуть в небезпеці. Більш того, ідея причинності має важливе значення навіть для самої ідентичності речей, як було зазначено мусульманським філософом Ібн Рушдом (Аверроес):

Речі мають ідентичність - це очевидно - і їм притаманні якості, через які кожній існуючій речі притаманні характерні дії, в силу чого речі мають різні сутності, назви і визначення. Якби це було не так, то річ не мала б природи, властивій їй; і якби у неї не було особливого характеру, вона не мала б особливої назви або визначення. (Тахафут ат-Тахафут, 782-3)

Хіба воно створило себе?

Абсурдність ідеї про самостворення ще ясніша. Для того, щоб створити, необхідно вже існувати; але для того, щоб

бути створеним, необхідно не існувати. Таким чином, ідея самостворення, внутрішньо суперечлива.

Чи було це створено чимось, що створило себо саме?

Чи може причина тимчасової речі сама бути тимчасовою? Так, якщо ми говоримо про безпосередні, неповні причини, такі, як їжа, вода, зростання, вогонь, згоряння тощо. Але ці причини є неповними причинами. По-перше, тому що жодна з них не є самодостатньою, щоб справити ефект, який ми пов'язуємо з ними: кожна така тимчасова причина залежить, у своїй ефективності, від безлічі інших позитивних і негативних умов. По-друге, тому що, будучи тимчасовими, вони мають бути викликані чимось ззовні, і, отже, не можуть бути кінцевою причиною вступу в буття з нічого. Припустимо, що це - ряд тимчасових причин і наслідків: С1, С2, С3, С4,... Сn, таким чином, С1 викликано С2, С2 викликано С3 тощо. Такі тимчасові причини - справжні. Але якщо ми шукаємо кінцеву причину появи, скажімо, С1, то С2, безумовно, не те, що є причиною, адже вона сама викликана С3. Те ж саме можна сказати і про С3 тощо. Навіть якщо у нас є нескінченний ряд таких тимчасових причин, це не дасть нам остаточного пояснення появи С1. Давайте поставимо це питання іншим чином: коли ж виникає С1? Тільки після того, як з'явився С2. Коли ж виникає С2? Тільки після С3, і так до Сn. Тому С1 не з'явиться, поки не з'явиться Сn. Та ж сама проблема буде зберігатися, навіть якщо ми підемо далі Сn, навіть якщо ми дійдемо до нескінченності. Це означає, що якщо С1 залежить в появі від таких тимчасових причин, то воно може і не з'явитися. Тоді немає ряду реальних причин, а тільки ряд не-сутностей, як пояснив Ібн Теймія (3). Однак є факт присутності навколо нас. Тому, першопричина має

бути далекою від тимчасових причин; вона повинна бути вічною, і тому, безпричинною.

Коли хтось, вчений або невчений, наполягає на своїх помилкових переконаннях перед лицем усіх доказів, то для нього не існує жодної можливості підтримати ці переконання, окрім як вдатися до сумнівних аргументів, тому що брехня не може бути підкріплена істинними аргументами. Це траплялося з усіма атеїстичними вченими і філософами, які вірили в теорію Великого Вибуху.

Деякі безсоромно стверджували, що первісна матерія Всесвіту вийшла із нічого. Таким чином, Фред Хойл, який виступав за теорію стаціонарного стану, яка деякий час вважалася надійним суперником теорії Великого Вибуху, але яка, як і її суперниця, вимагала становлення нової матерії (4), сказав:

«Найбільш очевидне питання про безперервне створення полягає в наступному: «Звідки береться створений матеріал?» Він не може з'явитися звідки завгодно. Матеріал не просто з'являється - він створюється. Свого часу різні атоми, складові матеріалу, не існували, а в більш пізній час - вже існували. Це може здатися дуже дивним, і я згоден, що це так, але в науці немає значення, наскільки дивно звучить ідея, поки вона працює - тобто, поки ідея може бути виражена в точній формі і поки її наслідки перебувають у згоді зі спостереженнями». (Хойл, 112)

Коли Хойл сказав це, проти нього висунули безліч аргументів. Він був звинувачений в порушенні головного принципу науки, а саме, що нічого не виходить із нічого, і, таким чином, як висловився один науковий філософ: «Це

було «відкриттям шлюзів релігії». Маріо Бунге сказав про це так:

«Ця теорія припускає гіпотезу про безперервне створенні матерії із нічого. І це точно не те, що зазвичай розуміється під дотриманням наукового детермінізму, навіть в самому широкому сенсі. Концепція виникнення з нічого характерна для теології або чарівництва, навіть якщо вона одягнена в математичну форму». (Бунге)

Гіпотеза створення із нічого не є науковою, це правда. Але твердження, що це характерно для теології, є далеким від правди. Теїстичні релігії не говорять, що речі вийшли з абсолютного нічого, адже це суперечить основній релігійній zasadі — що вони створені Богом. Багато релігійних людей кажуть, що Бог створює речі із нічого. Саме в цьому полягає вся різниця між цими двома поняттями.

Якщо створення із нічого раніше розглядалося атеїстами як ненауковий і богословський принцип, то в даний час деякі надають йому наукового статусу і використовують його, щоб дискредитувати релігію.

Вперше єдиний опис всього творіння може бути в межах нашої досяжності. Жодна наукова проблема не є більш фундаментальною і більш складною, ніж загадка про те, як з'явився Всесвіт. Чи може це статися без надприродного втручання? Квантова механіка, здається, забезпечує лазівку у віковому припущенні: «Ви не можете отримати щось з нічого». Фізики зараз говорять про «самостворення Всесвіту»: про космос, який вилився в існування спонтанно, як і атомні частки, які з'являються із нізвідки в

певних процесах при високих енергіях. Питання про те, чи є дані цієї теорії правильними чи неправильними, неважливе. Важливо те, що в даний час неможливо уявити собі наукового пояснення всього творіння. (Ястров, VIII)

Що це за пояснення? Хіба ви дійсно починаєте пояснювати щось, заявляючи, що воно з'являється з нізвідки? Хіба вчені дійсно вірять, що суб'ядерні частинки з'являються з нізвідки, в тому сенсі, що вони дійсно з'являються з нічого і не мають ніякого відношення до чогось попереднього? Коментуючи твердження Девіса, один вчений сказав наступне: "В будь-якому разі, це подія, яка відбувається в просторі і часі, у сфері, заснованій на матерії і випромінюванні. «Нічого» ніде не видно у цій ситуації". (5)

Ця ж помилкова ідея повторюється в пізнішій книзі іншого атеїстичного вченого, Тейлора:

«Таким чином, існує, скажімо, ненульова ймовірність, що такі частинки, як електрон, з'являються з вакууму. Насправді вакуум повний можливостей, однією з яких є поява самого Всесвіту. Він був створений з нічого». (Тейлор, 22)

Про який вакуумі говорить Тейлор? Якщо він використовує це слово в його технічному науковому сенсі, то він дійсно може говорити про нього, як про "повний можливостей", або що електрон з'являється з нього, тому що цей вакуум, насправді, не є порожнечою. Це, звичайно, не ніщо, як мовиться в теорії великого вибуху. Тому й не існує аналогії між появою частинки у вакуумі і появою Всесвіту з абсолютного «нічого».

Простір для Бога

Ідея про те, що щось не створюється чимось, а виходить з нічого, дуже відрізняється від ідеї, що щось створює саме себе. Тому дивно, що деякі вчені говорять про це, як про одне й те ж саме. Як ми бачимо в попередній цитаті, не тільки Девіс плутає ці два поняття, але також і інші. Тейлор каже, що електрони можуть створювати себе з нічого, як Барон Мюнхгаузен, який врятувався з трясовини, потягнувши самого себе за волосся.

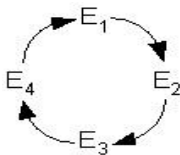
Як якби ці частинки були здатні витягти себе своїми власними силами (які, в їхньому випадку, є силами між ними), то могли б створити себе з нічого, як Барон Мюнхгаузен, який врятувався без видимих засобів підтримки... Ця ідея була запропонована як науково-респектабельний сценарій для створення вузькоспеціалізованого Всесвіту з нічого». (Тейлор, 46)

Тут нам кажуть про науку чи про наукову фантастику? Тейлор знає і говорить, що Мюнхгаузен - це всього лише історія. Адже те, що він стверджував, фізично зробити неможливо. Незважаючи на це, Тейлор хоче пояснити свою ідею як не тільки реальну, але, також, як таку, що має величезне значення. Таким чином, в решті-решт, те, що він говорив, є більш абсурдним, аніж фіктивні історії самопорятунку Мюнхгаузена. Принаймні, Мюнхгаузен говорив про речі, які вже існують. Але особливі частинки Тейлора діють ще до того, як створюються! Вони "беруть себе за власне волосся для створення себе з нічого"!

Лжебоги

Третя альтернатива створенню речей істинним Богом, це приписування їх створення лжебогам. Таким чином, багато атеїстів намагаються приписати створення одних речей іншим речам, які самі є тимчасовими (як ми вже говорили раніше). Девіс каже:

«Ідея фізичної системи, що містить пояснення самої себе, може здатися парадоксальною для неспеціаліста, але ця ідея має деяку перевагу у фізиці. Хоча можна визнати, (ігноруючи квантові ефекти), що кожна подія є ймовірною і залежить, в поясненнях, від деяких інших подій, але з цього не має впливати, що цей ряд безкінечний або закінчується Богом. Це може бути замкнутим колом. Наприклад, чотири події - або об'єкта, або системи - E1, E2, E3, E4 можуть мати наступну залежність один від одного: (Девіс, 47)

Але це - явний приклад замкнутого кола. Візьміть будь-яку з цих передбачуваних подій, об'єктів або систем. Нехай це буде E1, і запитайте, як вона сталася? Відповідь: вона була викликана E4, яка передувала їй. Але тоді, що є причиною E4? Це — E3. А причиною E3 була E2. Причиною E2 є E1. Таким чином, причиною E4 є E1, адже це є причиною її причин. Саме тому E4 є причиною E1 і E1 є причиною E4. Це означає, що кожна з них передує іншій. Чи має це якийсь сенс? Якщо ці події фактично існують, то їх

появлення, можливо, не було викликано тим, чим вважає Девіс. Їх кінцева причина має лежати поза цим замкнутим колом.

І філософ Пассмор радить нам:

«Порівняйте наступне:

- (1) кожна подія має причину.
- (2) щоб знати, як ця подія відбулася, треба знати її причину.

Перше твердження каже нам, що якщо ми зацікавлені у пізнанні причини події, то така причина завжди знайдеться. Але це, також, дає можливість для початку і закінчення пошуку причин в будь-який обраний момент. Ми можемо, якщо захочемо, йти на пошуки причини причин і йти далі до безкінечності, але це не обов'язково. Якщо ми знайшли причину, то ми знайшли причину, незалежно від можливої її причини. Однак друге твердження ніколи не дозволяє стверджувати, що ми знаємо, як ця подія відбулася. Адже якщо ми не можемо знати, що подія мала місце; якщо ми не знаємо про подію, яка є його причиною, то в рівній мірі ми не можемо знати, що спричинило подію, яка відбулася, якщо ми не знаємо про її причини, і так до нескінченності. Одним словом, якщо припущення теорії є вірним, то цей ряд має десь зупинитись. Але, також, теорія говорить, що ряд не може зупинитися в будь-якому місці - якщо тільки вимога привілеїв не підтримується певною подією, наприклад, створенням Всесвіту». (Пассмор, 29)

Якщо Ви задумаетесь про це, то не знайдете жодної різниці між цими двома рядами, як це давно і дуже ясно пояснив Ібн Теймія (Ібн Теймія, 436-83). Можна поставити перший ряд таким чином: для події, яка відбудеться, має відбутися її причина. Тепер, якщо причина є самопричинною, то подія не відбудеться, якщо причина її події не відбувається тощо, до нескінченності. Тому у нас не буде ряду подій, які, насправді, відбулися, а буде ряд не ставшихся подій. І тільки тому, що ми знаємо, що події є, ми приходимо до висновку, що їх реальна кінцева причина не могла би бути тимчасовою річчю або серією тимчасових речей - кінцевих або нескінченних. Кінцева причина має за своїм характером відрізнитися від тимчасових речей — вона має бути вічною. Чому я кажу «вічною»? Тому що, як я казав раніше, події можна розглядати як реальні причини інших подій тільки за умови визнання їх неповними і залежними причинами. Тому, ми не вважаємо їх причинами, які пояснюють появу в житті чогось в абсолютному сенсі, що говорить про їх нездатність зайняти місце Бога.

У чому, всеж-таки, полягає актуальність цієї розмови про ланцюжки? Можливо, у нього було певне виправдання, але це мало бути зрозуміло Девісу: зокрема, що цій теорії взагалі немає місця в світогляді людини, яка вірить, що у Всесвіту був абсолютний початок.

Факт того, що все навколо нас є тимчасовим і могло бути створене лише вічним Творцем, відомий людям з незапам'ятних часів. Це, як і раніше, є вірою переважної більшості людей в усьому світі (6). Тому було б помилкою вважати метою цієї роботи приховати існування Бога і довести істинність теорії Великого Вибуху. Це, звичайно,

не є моїм переконанням і це не було метою даної роботи. Основний акцент в даній роботі був зроблений на те, що якщо атеїст вірить у теорію великого вибуху, то він не може уникнути визнання того, що Всесвіт був створений Богом. Це, насправді, те, що деякі вчені чесно визнають, і те, на що інші нерішуче натякають.

«Немає жодних підстав вважати, що матерія й енергія існували раніше і раптом прийшли в дію. Як відрізнити цей момент від усіх інших моментів у вічності?... Простіше постулювати творіння з нічого, Божественне створюватиме природу з небуття». (Ястров, 122)

«Що стосується першопричини існування Всесвіту в контексті його розширення, то можливість судити про це ми залишимо читачеві, але наша картина є неповною без Нього». (Ясру, 122)

«Якщо модель Великого Вибуху була правильною відносно початку часу, то це означає, що початковий стан Всесвіту мав бути дуже ретельно продуманий. Було б дуже важко пояснити, чому Всесвіт мав початися саме таким чином, а не як акт Бога, який призначався для створення таких істот, як ми». (Хокінг, 127)

Замітки:

1. Тепер нам відомо, що Сонце, безумовно, більше. Маса Сонця в 333,000 рази більше маси Землі, а його радіус в 109 разів більше радіуса Землі.
 2. Гастро був би більш точним, якби сказав: «Феномен не може бути природно пояснений, адже єдиним поясненням в таких випадках є Божественне творіння».
 3. Таки ад-Дін Ахмад Ібн Теймія (1263 - 1328), ісламський вчений, народився в Харані, зараз Сирія.
 4. Пізніше він змінив свою думку не тільки про це, а й про всю теорію.
 5. Це те, про що мій друг, професор Махйуб Обейд, знаменитий Суданський фізик, написав мені в особистому спілкуванні.
 6. "...перше опубліковане визнання спекулятивного атеїзму з'явилося в 1770 році на Континенті, і в 1782 році - у Великобританії". (Russell, атеїзм. 3).
- "Останні дані показують, що 96% американців кажуть, що вони вірять в Бога ...", (Картер, культура, 278). Відсоток поза Західним світом, звичайно, має бути більшим.

بِسْمِ اللَّهِ

وَصَلَّى اللَّهُمَّ عَلَٰ رَبِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ آلِهِ وَصَلِّبِهِ وَسَلَّمَ